

**MEITENE
ZILĀ KLEITIŅĀ**

ŽANETE LAZDOVSKA

MEITENE
ZILĀ KLEITINĀ

821.174-93
La 422

Vāka dizaina autore *Natālija Kugajevska*
Vāka ilustrācijas autors *Toms Kalninskis*

Žanete Lazdovska

MEITENE ZILĀ KLEITIŅĀ

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*
Redaktore *Santa Brauča*
Korektore *Evija Stikute, Ilona Burka*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds *Zvaigzne ABC*, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4335.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Žanete Lazdovska, 2023
© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds *Zvaigzne ABC*, 2023
ISBN 978-9934-31-743-9

1

Biju iedegusi dzīvoklī visas gaismas, lai tumšajā ziemas naktī justos drošāk. Man nepatika palikt mājās vienai, un šī reize nebija izņēmums. Centos piedabūt sevi aizmigt, kad pamanīju uz mācīgu deguma smaku. Tā nemaz nelīdzinājās labi zināmajam Ausmas kundzes piedegušo vakariņu aromātam, šī bija asa un nepatīkama, un likās, ka sāk parādīties arī dūmu veidā. Gandrīz uzreiz es izdzirdēju skaļas sirēnas, un istabu izgaismoja mirgojošas bākugunis. Pieskrēju pie loga, un man aizrāvās elpa. No pretējās mājas logiem vēlās tumšu dūmu mutuļi, un brīžiem bija saskatāmas liesmas. Cita pēc citas piesteidzās ugunsdzēsēju un ātrās palīdzības automašīnas. Iepriekš tumsā grimusī iela bija raiba un mirgojoša kā Ziemassvētku eglīte, īsā laikā saradās tik daudz palīdzības dienestu mašīnu, visas ar ieslēgtām bākugunīm, un tālumā varēja dzirdēt skaņas signālus, kuri liecināja, ka tuvojas vēl citas. Ugunsdzēsēji vilka milzīgas šļūtenes, slēdza tās pie ūdens tvertnēm, skrēja iekšā un ārā. Vieni bija piebraukuši vistuvāk ēkai un izvilkuši garas kāpnes ar grozu, kas sniedzās augšup uz pēdējiem stāviem.

Uz ielas drūzmējās cilvēki. Daļu degošās mājas iedzīvotāju laukā izveda ugunsdzēsēji un izdalīja segas. Izskatījās, ka viņus evakuēja tieši tādus, kādi tie tobrīd bija. Paveicās tiem, kas vēl negulēja, viņi varēja paspēt apjaust situāciju un paņemt līdzī siltāku apģērbu. Pārējie stāvēja kā no gultas izrauti, ietinušies segās. Pa logu redzēju, kā no tuvējām mājām nāk ziņkārīgie un vēro notiekošo. Kāda dāma deva kaut ko nosalušajiem, man likās, ka siltu dzērienu. Uz ielas bija liela kņada, klātesošie sarunājās, un ik pa brīdim varēja dzirdēt skaļākas balsis un pat kliegzienus.

Man kļuva ļoti baisi, ko tādu es nekad iepriekš nebiju redzējusi. Mūsu klusā ieliņa vienā mirklī bija pārvērtusies līdz nepazīšanai. Ugunsdzēsēji kaut ko nesa ārā no mājas, un viņus ielencā ātrās palīdzības mediķi. Laikam kāds bija cietis. Cilvēku bija tik daudz, un visi rosījās, tāpēc es nevarēju labi saskatīt, kas īsti tur notiek. Skatījos uz ugunsgrēku, kas bija pieņēmis spēkā. Liesmas šaudījās pa dzīvokli un lauzās ārā pa logiem, uguns likās nevaldāma. Es klusībā lūdzos, lai glābēji ātrāk tiek līdz nelaiemes vietai. Beidzot atviegloti nopūtos – degošā dzīvokļa logā ieraudzīju ugunsdzēsējus. Viņi bija tur un zināja, ko darīt, likās, tagad viss beigsies labi.

Pagāja vairākas stundas, līdz ugunsdzēsēji tika galā ar liesmām. Visu šo laiku es kā hipnotizēta stāvēju pie loga, vēroju notiekošo un prātoju, kā kaut kas tāds varēja atgadīties. Visa

iela bija tumšos dūmos, un pat caur mūsu aizvērtajiem logiem istabā nāca asa deguma smaka. Ar laiku dūmi degošajā dzīvoklī noplaka un liesmas pazuda. Ātrās palīdzības mašīnas bija aizbraukušas prom, bet ugunsdzēsēji un policija vēl turpināja darbu.

Es beidzot nolēmu doties gulēt. Šonakt man vairs nebija tik ļoti bail palikt mājās vienai, bākungunis joprojām mirgoja, izgaismojot manu istabu, un no ielas skanēja dažādi trokšņi, kas liecināja par operatīvo dienestu darbošanos. Baiļu vietā man šonakt bija citas izjūtas – uztraukums par tiem cilvēkiem, kuriem notika nelaime. Es domāju par viņiem un to, kur viņi tagad svinēs Ziemassvētkus. Tie būs jau pēc divām dienām, bet dzīvoklis ir izpostīts. Viņiem vairs nav ne mantu, ne māju. Tā domādama, pat nemanīju, kā iemiegu.

Uzmodos no tā, ka mani kāds viegli noglaidīja. Uz gultas malas bija apsēdusies mamma, viņa bija atgriezusies no dežūras. Nobrīnījos, jo šādās reizēs viņa vienmēr pavisam klusi ieiet savā istabā, lai mani netraucētu, tomēr šoreiz bija pat ienākusi un apsēdusies pie manis. Par to man nebija daudz laika domāt, es ātri pierausos gultā sēdus.

– Mammu, tu zini, kas šonakt notika...

– Zinu, – mamma mani pārtrauca. – Zinu, Betiņ, es biju tur izsaukumā.

– Kāds bija cietis? – es uzreiz jautāju.

– Nedomā par to, viss būs labi, – mamma klusi atteica.

– Viss viņu dzīvoklis bija vienās liesmās. Es stāvēju pie loga un skatijos. Bet kā tas varēja notikt?

– Tā reizēm gadās... – Mamma šorīt nebija no runātājiem.

– Bet kā? Nakts vidū vienkārši aizdegās dzīvoklis? Pats no sevis? – Es tomēr gribēju saprast.

– Pats no sevis jau ne. Ugunsdzēsēji pielāva, ka, visticamāk, mājinieki bija aizgājuši gulēt un eglītē atstājuši nenopūstas svecītes. Redzi, Betiņ, jābūt ļoti uzmanīgiem, īpaši svētku laikā. Pietiek ar vienu svecīti, kas aizdedzina kādu zaru, un pēc tam tas notiek ātri: aizdegas pārējie zari, aizkari, mēbeles. Liesmas izplatās ļoti strauji.

– Bet tie cilvēki, viņus aizveda uz slimnīcu? Viņiem viss būs kārtībā?

– Viņus aizveda, jā, Betiņ.

Mēs ar mammu vēl mazliet parunājām, viņa vairākas reizes atgādināja man vienas un tās pašas ugunsdrošības instrukcijas, acīmredzot tāpēc, lai nostiprinātu manas zināšanas sevišķi kārtīgi, un tad devās gulēt. Es arī vēl dažas stundas pasnaudu. Brīvlaiks tomēr, beidzot varēju gulēt, cik gribu. Tikai uztraukums par notikušo nelaimi nebija pilnībā pagaisis un brīžiem atgādināja par sevi, liekot domāt par ģimeni, kas palikusi bez mājām.

2

Bija karsta pavasara diena. Viena no pirmajām, kad pēc garās ziemas gribas uzreiz mesties vasarā. Mamma bija likusi man sakārtot drēbju skapi, un es bez īpaša entuziasma to arī darīju. Izpratne par to, ko nozīmē “sakārtot”, gan mums abām stipri atšķīrās. Viņa vienmēr gribēja, lai viss ir kārtīgs, izgludināts, skaisti salocīts un pārskatāmi izkārtots. Man tas nebija tik svarīgi, un ar faktu, ka drēbes vienkārši atrodas skapī, vienalga, kādā formā, pilnīgi pietika. Mamma šad un tad tur ielūkojās, bet to viņai tiešām nevajadzēja darīt, viņas nervu sistēmai tas noteikti nenāca par labu. Turklāt iznākums bija paredzams – katru reizi tas noslēdzās pilnīgi vienādi, ar tekstu: “Es nekad vairs negludināšu tavas drēbes! Varēsi staigāt saburzītām.” Katru reizi. Bet, protams, gludināt manas drēbes mamma turpināja, jo galu galā to taču vajadzēja viņai, nevis man. Visādi citādi mēs dzīvojām labi, un strīdi par skapi patiesībā bija arī vienīgie mūsu strīdi.

Man nebija ne brāļu, ne māsu, un visa mammas uzmanība nedalīti tika man. Par tēti es neko daudz nezināju, un viņš par mani – vēl mazāk,

bet tas mani diez ko neuztrauca. Mamma man bija viss, un viņa bija vislabākā. Mums bija savi joki, savas tradīcijas un rituāli, un dzīve divatā bija patiešām laimīga. Tikai viens “bet” – mammas darbs. Protams, tad, kad tu nonāc situācijā, kurā onkultim uz ielas apstājas sirds, tu lepojies ar savu mammu, kura zina, kas jādara, un veic sekmīgus reanimēšanas pasākumus, nevis bezjēdzīgi skraida apkārt un bļautās kā pārējie, tomēr visumā es ienīdu viņas darbu no visas sirds un zināju pilnīgi noteikti, ka pati jau nūgan par ārstu nekļūšu. Naktsmaiņu dēļ. Kopš sevi atceros, man vienmēr bijis bail palikt vienai un īpaši tumsā. Kad biju pavisam maza, mammas dežūras naktīs mani vienmēr kāds pieskaņtija, bet, kad man bija jau padsmīt gadu, viņa nosprieda, ka esmu pietiekami liela, lai iztīktu bez pieskatītājiem.

Šajās naktīs mana dzirde uzlabojās desmitkārtīgi. Es piefiksēju katru skaņu – katru ledusskapja rūcienu un grīdas krakšķi. Tur noteikti grabinājās zagļi un laupītāji, kas bija nākuši tieši pēc manis. Un, protams, raganu stunda! Kad lielais pulkstenis viesistabā sīta divpadsmit, katram gadījumam es pavilku kājas zem segas un kārtīgi ietinos tajā. Skaidrs, ka raganām es neticēju, un īpaši jau dienas laikā, tomēr drošības pēc piesargājos, lai kāda kaulaina roka nesagrāb manu pēdu.